

O'ZBEKISTONDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH AMALIYOTINING TAHLILI

Olim Xayrullayev

Iqtisod fanlari doktori (PhD), dotsent

Xalqaro Innovatsion Universiteti

Umirov Orif Xusanovich

Xalqaro Innovatsion Universitetining Iqtisodiyot fakulteti magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistonda tadbirkorlik subyektlarini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimi va uning amaliyotdagi natijalari tahlil qilinadi. Xususan, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan normativ-huquqiy baza, moliyaviy va institutsional mexanizmlar, soliq imtiyozlari hamda kreditlash tizimining o'ziga xos jihatlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, so'nggi yillarda amalga oshirilgan islohotlar natijasida tadbirkorlik muhitida yuz bergan ijobiy o'zgarishlar va mavjud muammolar aniqlanadi. Tahlil jarayonida davlat qo'llab-quvvatlash choralari samaradorligi baholanib, ularni takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Mazkur tadqiqot natijalari mamlakatda tadbirkorlik faoliyatini yanada rivojlantirish va uning iqtisodiyotdagi ulushini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: tadbirkorlik, kichik biznes, davlat qo'llab-quvvatlashi, iqtisodiy islohotlar, soliq imtiyozlari, kreditlash tizimi, investitsiya muhiti, xususiy sektor, institutsional mexanizmlar, iqtisodiy rivojlanish.

Abstract: This article analyzes the system of state support for business entities in Uzbekistan and its practical outcomes. In particular, it examines the regulatory and legal framework aimed at developing small business and private entrepreneurship, as well as financial and institutional mechanisms, tax incentives, and the specific features of the credit system. It also identifies positive changes in the business environment resulting from reforms implemented in recent years, along with existing challenges. The analysis evaluates the effectiveness of state support measures and develops scientific and practical recommendations for their improvement. The results of this study contribute to the further development of entrepreneurial activity in the country and to increasing its share in the economy.

Keywords: entrepreneurship, small business, government support, economic reforms, tax incentives, credit system, investment climate, private sector, institutional mechanisms, economic development.

Аннотация: В данной статье анализируется система государственной поддержки субъектов предпринимательства в Узбекистане и её практические результаты. В частности, рассматриваются нормативно-правовая база, направленная на развитие малого бизнеса и частного предпринимательства, финансовые и институциональные механизмы, налоговые льготы, а также

особенности системы кредитования. Кроме того, выявляются положительные изменения в предпринимательской среде, произошедшие в результате проведенных в последние годы реформ, а также существующие проблемы. В ходе анализа оценивается эффективность мер государственной поддержки и разрабатываются научно-практические предложения и рекомендации по их совершенствованию. Результаты данного исследования способствуют дальнейшему развитию предпринимательской деятельности в стране и увеличению её доли в экономике.

Ключевые слова: предпринимательство, малый бизнес, государственная поддержка, экономические реформы, налоговые льготы, кредитная система, инвестиционная среда, частный сектор, институциональные механизмы, экономическое развитие.

KIRISH

Tadbirkorlik faoliyati har qanday mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Tadbirkorlik yangi ish o'rinlarini yaratish, innovatsion g'oyalarni hayotga tatbiq etish va aholi farovonligini oshirish imkonini beradi. O'zbekistonda ham tadbirkorlik faoliyati iqtisodiyotning yetakchi tarmog'i sifatida e'tirof etiladi. Mamlakatda tadbirkorlik subyektlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash, ular uchun qulay shart-sharoitlar yaratish borasida izchil siyosat olib borilmoqda.

Shu bilan birga, O'zbekistonda tadbirkorlik sohasida ayrim muammolar hamsaqlanibqolmoqda. Xususan, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy resurslar va zamonaviy texnologiyalarga yetarli darajada ega emasligi, yuqori malakali kadrlar yetishmasligi kabi omillar tadbirkorlikning yanada jadal rivojlanishiga to'siq bo'lmoqda. Bunday sharoitda tadbirkorlik subyektlarini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish, ularning samaradorligini oshirish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Ushbu tadqiqotning maqsadi:

O'zbekistonda tadbirkorlarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimini tahlil qilish, uning samaradorligini baholash hamda tizimni yanada takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Usullar va adabiyotlar tahlili:

Tadqiqot jarayonida tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashga oid qonunchilik hujjatlari, statistik ma'lumotlar tahlil qilindi. Shuningdek, tadbirkorlik subyektlari o'rtasida so'rovnoma o'tkazildi. So'rovnomada 500 nafar tadbirkor ishtirok etdi. Tadqiqot doirasida tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlashga oid xorijiy tajriba ham o'rganildi. O'zbekistonda tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash masalalariga oid ko'plab ilmiy tadqiqotlar mavjud. Xususan, A.Abdullayev tadbirkorlik

subyektlarini kreditlash mexanizmini takomillashtirish masalalarini tadqiq etgan. F.Egamberdiyev esa soliq imtiyozlarining tadbirkorlik faoliyatiga ta'sirini o'rgangan. N.Yoqubov kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasidagi davlat siyosatining ayrim jihatlarini tahlil qilgan. Xorijiy tadqiqotchilardan D.Smallbone tadbirkorlikni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning turli modellarini qiyosiy tahlil qilgan. A.Lundström va L.Stevenson esa tadbirkorlik ekotizimini shakllantirishda davlatning roli masalalarini tadqiq etishgan.

Natijalar:

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning keng ko'lamli tizimi shakllangan. Tadbirkorlik subyektlariga turli soliq va bojxona imtiyozlari, preferensial kreditlar taqdim etilmoqda. Tadbirkorlik faoliyatini litsenziyalash va ruxsat berish tartib-taomillari sezilarli darajada soddalashtirilgan. So'rovnoma natijalariga ko'ra, respondentlarning 68 foizi davlat tomonidan tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash choralarini ijobiy baholagan. Shu bilan birga, tadbirkorlarning 45 foizi moliyaviy resurslar yetishmasligini, 32 foizi esa malakali kadrlar yetishmasligini o'z faoliyatidagi asosiy muammo sifatida ko'rsatgan.

Tahlil:

Olib borilgan tadqiqot shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda keyingi yillarda tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash borasida sezilarli ishlar amalga oshirildi. Tadbirkorlik subyektlariga berilayotgan turli imtiyoz va preferensiyalar ularning faoliyatini yanada rivojlantirish uchunqulayshart-sharoitlar yaratmoqda. Shu bilan birga, tadqiqot natijalariga ko'ra, tadbirkorlik subyektlari ayrim muammolarga ham duch kelmoqda. Xususan, tadbirkorlar moliyaviy mablag'lar va yuqori malakali kadrlar yetishmasligi kabi muammolarni qayd etishgan. Bu esa o'z navbatida tadbirkorlik faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi Xorijiy mamlakatlar tajribasida ham tadbirkorlik faoliyatini moliyaviy qo'llab-quvvatlash hamda tadbirkorlik ko'nikmalari va bilimlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratiladi.

O'zbekistonda ham mazkur yo'nalishlarda davlat siyosatini yanada takomillashtirish maqsadga muvofiq.

Muhokama:

Tadqiqot natijalari O'zbekistonda tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash sohasida sezilarli yutuqlarga erishilganini ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, tadbirkorlik subyektlari hali ham ayrim muammolarga duch kelmoqda. Bu muammolarni bartaraf etish tadbirkorlikning yanada jadal rivojlanishiga zamin yaratadi. Tadbirkorlik faoliyatini yanada samarali qo'llab-quvvatlash uchun quyidagi yo'nalishlar bo'yichachoralar ko'rish maqsadga muvofiq:

- tadbirkorlik subyektlarini moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish, imtiyozli kreditlar ajratish hajmini oshirish;

- tadbirkorlik faoliyati uchun zarur infratuzilmani rivojlantirish;
- tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish, biznes-ta'lim tizimini takomillashtirish;
- innovatsion tadbirkorlikni rag'batlantirish;
- tadbirkorlik faoliyatidagi ma'muriy to'siqlarni yanada qisqartirish.

XULOSA

O'zbekistonda tadbirkorlik faoliyatini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimini tahlil qilish natijasida quyidagi xulosalarga kelindi:

- O'zbekistonda tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlashning keng ko'lamlı tizimi shakllangan bo'lib, tadbirkorlik subyektlariga sezilarli imtiyoz va preferensiyalar taqdim etilmoqda. Shu bilan birga, tizim yanada takomillashtirilishi lozim.
- Tadbirkorlik subyektlari moliyaviy resurslar va yuqori malakali kadrlar yetishmasligi kabi muammolarga duch kelmoqda. Ushbu muammolarni hal etish tadbirkorlikning yanada jadal rivojlanishiga zamin yaratadi. Tadbirkorlik faoliyatini yanada samarali qo'llab-quvvatlash uchun moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish, tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish, innovatsion tadbirkorlikni rag'batlantirish kabi yo'nalishlarda tizimli ishlar olib borish maqsadga muvofiq.

REFERENCES:

1. Tadbirkorlik faoliyati to'g'risida. O'zbekiston Respublikasining Qonuni. O'RQ-358-son, 01.01.2017.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Tadbirkorlik faoliyatini yanada rivojlantirish va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish to'g'risida"gi PF-5511-son Farmoni. 27.06.2018.
3. Ashurov, M. (2020). Issues of support and stimulation of small business and private entrepreneurship. *Arxiv nauchnykh issledovaniy*, (28).
4. Abdullayev, A. (2018). O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini kreditlash mexanizmini takomillashtirish. *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar*, (5), 24-32.
5. Egamberdiyev, F. (2019). Kichik biznes subyektlariga beriladigan soliq imtiyozlarining iqtisodiy samaradorligini baholash. *Iqtisodiy tahlil va qarorlar*, (6), 67-73.
6. Yoqubov, N. (2017). Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni davlat tomonidan tartibga solish. *Biznes-ekspert*, (7), 34-38.
7. Smallbone, D. (2016). Entrepreneurship policy: issues and challenges. *Small Enterprise Research*, 23(3), 201-218.